

Toenemende plaagdruk van de eikenprocessierups verwacht

De afgelopen jaren was er landelijk weinig sprake van overlast door de eikenprocessierups. Lokaal kwam nog wel enige plaagdruk voor, maar over het algemeen bleef deze beperkt. Toch lijkt het erop dat de plaagdruk zich opnieuw aan het opbouwen is. Uit onderzoek met feromoonvallen en monitoring van nesten, mede uitgevoerd door Terra Nostra, komen resultaten naar voren die hierop wijzen.

Auteur: Dirk Doornenbal

BELEID & JURIDISCH

Henry Kuppen

boomambassadeur bij Terra Nostra

Wendy Batenburg

wetenschappelijk onderzoeker bij Terra Nostra

Resultaten feromoonvallenonderzoek

In 2025 is echter landelijk een duidelijke toename zichtbaar. Het aantal gevangen eikenprocessievlinders is verdrievoudigd naar gemiddeld achttien vlinders per val. Waar de vangsten per provincie in eerdere jaren vaak wisselend waren, is dit jaar in vrijwel alle provincies sprake van een toename.

De hoogste vangsten zijn gemeten in de noordelijke provincies. In Friesland, Groningen, Drenthe en Overijssel werden gemiddeld meer dan twintig vlinders per val gevangen. Friesland springt eruit met gemiddeld 36,9 vlinders per val. Dat is bovendien de grootste stijging ten opzichte van 2024 (bron: Hellingman Onderzoek en Advies, gepubliceerd in Nature Today).

In de overige provincies lagen de vangsten lager, met gemiddeld tussen de twee en negen vlinders per val.

Plaagdruk laat gevarieerd beeld zien

Bij inspecties van ruim 102.000 eiken is bij acht procent van de bomen een aantasting door de eikenprocessierups vastgesteld. Dit percentage betreft een landelijk gemiddelde en kan regionaal en lokaal sterk verschillen. Het gaat hierbij om de resultaten van bomen waarbij geen preventieve bespuiting heeft plaatsgevonden.

Landelijk gezien is de plaagdruk van de eiken-

processierups de afgelopen jaren gestabiliseerd op een laag niveau. In 2024 was 5,3 procent van de geïnspecteerde bomen aangetast. Toch kunnen factoren, zoals grondnesten en klimatologisch gunstige omstandigheden, ervoor zorgen dat de plaagdruk lokaal hoger uitvalt dan verwacht.

In 2025 is dit onder meer zichtbaar in verschillende gemeenten in de provincies Utrecht en Noord-Brabant, waar een duidelijke toename is vastgesteld van het aantal aangetaste bomen.

Ei-uitkomst in 2026

Maart is dit jaar uitzonderlijk warm verlopen voor de tijd van het jaar. De gemiddelde maandtemperatuur lag ruim boven de acht graden Celsius, terwijl het langjarig gemiddelde 6,5 graden Celsius bedraagt (1991-2020). Als gevolg hiervan zijn de eerste rupsen al zeer vroeg uit het ei gekomen.

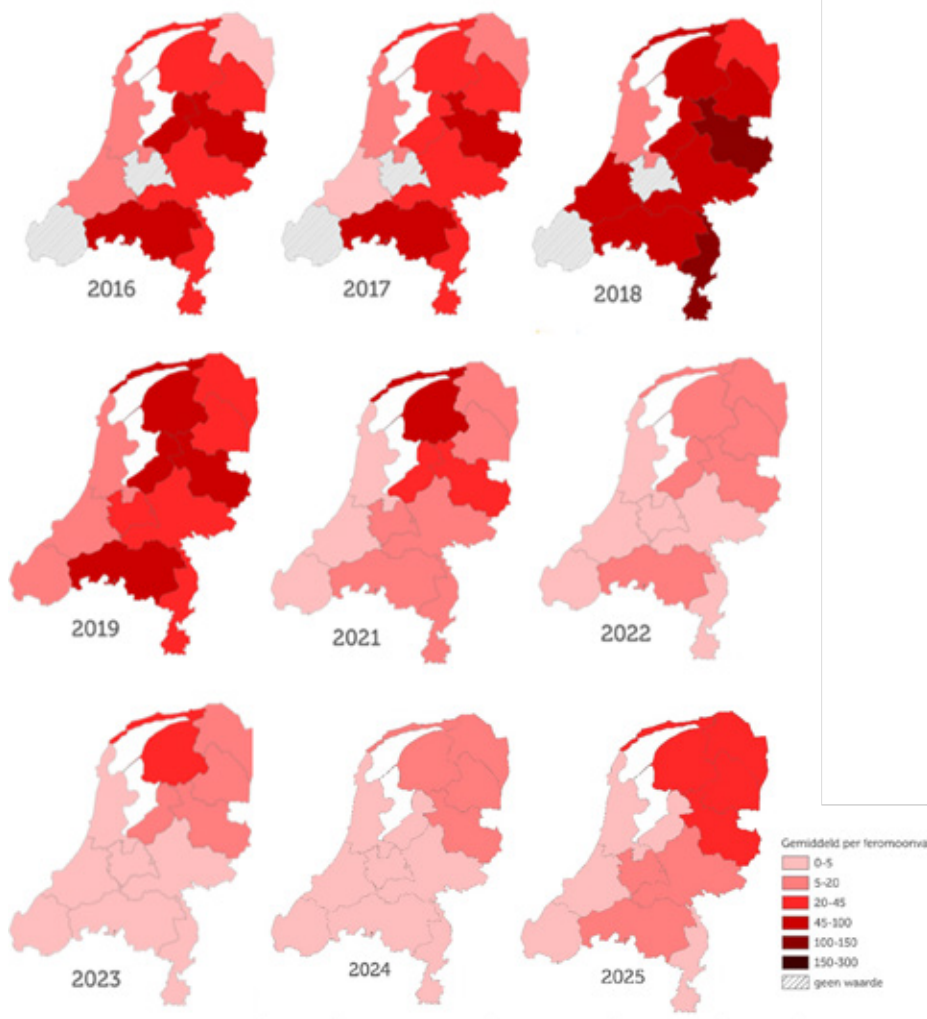
Op 24 maart werden in Hengelo de eerste uitgekomen eipakketten waargenomen. Ook uit Zuid-Engeland kwam een melding van een zeer vroege ei-uitkomst, op 25 maart. Na deze eerste uitkomst volgde een koelere periode, waardoor het enige tijd duurde voordat de overige eipakketten uitkwamen.

Uiteindelijk zijn op 6 april ook de eipakketten uitgekomen in Dieverbrug (Drenthe), Almere (Flevoland), Noord-Holland, Zuid-Holland en Noord-Brabant. In zowel 2024 als 2025 vond de ei-uitkomst eveneens vroeg plaats, rond 31 maart, maar nooit zo vroeg als dit jaar.

Een vroege ei-uitkomst betekent echter niet automatisch dat ook de verdere ontwikkeling van de rups versneld verloopt. Die ontwikkeling is sterk afhankelijk van de weersomstandighe

In 2025 zijn in Nederland, verspreid over alle provincies, bijna 2.200 feromoonvallen geplaatst. In de afgelopen jaren liet dit onderzoek een stabiel beeld zien, met gemiddeld vijf tot tien gevangen vlinders per val.

‘Het is duidelijk dat de populatie in delen van Nederland weer toeneemt’

Figuur 1: Trend in de gemiddelde vlindervangsten per provincie 2016-2025

den in april en mei en vooral van de bladontplooiing van de eik, die de voedselbron vormt voor de rupsen.

Prognose 2026

Hoewel de eikenprocessierups ons de afgelopen jaren minder zorgen heeft gebaard dan in het verleden, is het duidelijk dat de populatie in delen van Nederland weer toeneemt. Dit beeld is niet overal gelijk: op veel plekken blijft de populatie nog stabiel en op een laag niveau. Met name in Noord-Nederland zijn in 2025 tijdens het feromoonvallenonderzoek veel eikenprocessievlinders gevangen. Dit wijst op een verhoogde plaagdruk in de noordelijke provincies in 2026. Voor de provincies Utrecht, Noord-Brabant en Gelderland wordt op basis van de vlindervangsten een matige plaagdruk verwacht. In de overige provincies blijft de

prognose laag, blijkt uit onderzoek van Nature Today.

In het overgangsgedebied, grofweg in de zone van Flevoland richting Twente, kan de plaagdruk lokaal eveneens hoger uitvallen dan gemiddeld.

Voorspelling brandharen

Op het moment van verschijnen van deze *Boomzorg* (8 mei) staan de eiken volledig in blad en is de preventieve beheersing in volle gang. Ten tijde van het schrijven van dit artikel, op vrijdag 10 april, waren de bomen echter nog nauwelijks uitgelopen.

Op basis van fenologische modellen wordt voorspeld dat het stadium waarin brandharen ontstaan (het L4-stadium), zal optreden tus-

Figuur 2: Landelijke trendanalyse van het percentage bomen met EPR en het aantal vlinders per val van 2019 tot en met 2025 (bron: Hellingman Onderzoek en Advies en Terra Nostra)

sen 15 en 18 mei. Dit betreft een prognose op basis van de situatie tot en met 10 april. Het is daarom belangrijk de actuele berichtgeving te blijven volgen, aangezien de temperaturen in de tussenliggende periode sterk bepalend zijn voor het verloop van de ontwikkeling.

Het door Terra Nostra gebruikte model is gebaseerd op temperatuurontwikkelingen over meerdere jaren. Naarmate de werkelijke temperaturen afwijken van het historische gemiddelde, zal het L4-stadium eerder of juist later optreden.

Beheersen van de eikenprocessierups

Op basis van data uit het feromoonvallenonderzoek en de EPR-monitoring, aangevuld met gegevens uit de daadwerkelijke beheerspraktijk van zusterbedrijf Nationale Bomenbank, stelt Terra Nostra jaarlijks beleidskaders en plannen van aanpak op. Daarnaast worden beheersplannen, ecologische adviezen voor het stimuleren van natuurlijke vijanden, risicozoneringen, werkljsten en handleidingen ontwikkeld.

Met deze documenten worden gemeenten ondersteund bij een gerichte en effectieve beheersing van de eikenprocessierups, een onderwerp dat de komende jaren opnieuw aan actualiteit zal winnen.

Voor vragen naar aanleiding van dit artikel kunt u contact opnemen met Wendy Batenburg of Henry Kuppen via 0184 698 993 of via info@terranostra.nu.

